

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра публічного управління і проектного менеджменту**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

10 вересня 2020 року, протокол № 7

Полова Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

О. В. Алейнікова

**ЄВРОПЕЙСЬКА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА І МОДЕЛІ
СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

(дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти)

Рівень вищої освіти:

- другий (магістерський)
- третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: без обмежень

Спеціальність: без обмежень

Освітньо-наукова програма: без обмежень

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни « **Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства**» дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти складена відповідно до навчальних планів освітньо-наукових / освітньо-професійних програм Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Автор-укладач робочої програми

Т.О. Букорос, кандидат політичних наук, доцент, професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
публічного управління і проектного менеджменту
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 01 від 09 вересня 2020 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 7 від 10 вересня 2020 р.)

© Букорос Т.О., 2020 р.

© ДЗВО «УМО», 2020 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідно до ECTS –3	Галузь знань: без обмежень Спеціальність: без обмежень Освітньо-наукова програма: без обмежень	заочна форма навчання
		Навчальна дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти
		Рік підготовки
		2
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> другий (магістерський) третій (освітньо-науковий) 	Семестр
		3
		Лекції
		10
		Семінари, практичні
		20
		Самостійна робота
		60
		Форма контролю залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Мета дисципліни - введення здобувачів вищої освіти у коло питань з актуальних аспектів європейської інтеграції, зокрема її соціального виміру, розкриття різноманіття і складності соціальної картини сучасної об'єднаної Європи, процесу становлення й розвитку Європейської соціальної моделі, підходів до правового регулювання соціальної сфери.

Основними завданнями дисципліни є:

- оволодіння здобувачами вищої освіти системою знань щодо теоретичної основи та практичної реалізації ідей європейської інтеграції, системи демократії та належного врядування в ЄС;
- засвоєння основних вимог до членства в ЄС;
- підвищення рівня знань та компетентностей щодо проблем та перспектив процесу набуття Україною членства в Європейському Союзі;
- знати й аналізувати міжнародно-правовий статус України як сторони в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом та його державами-членами;
- використання отриманих знань у практичній діяльності щодо забезпечення європейської та євроатлантичної інтеграції України.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної і академічної етики та загального культурного кругозору.

Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації.

Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вирішення складних управлінських і соціальних проблем та вдосконалення публічного управління та адміністрування в умовах змін.

Соціальні навички (soft skills)

- здатність логічно і критично мислити,
- здатність самостійно приймати рішення,
- креативність.

Для поглиблення нормативного змісту підготовки здобувачі вищої освіти при опануванні дисципліни можуть:

знати:

- основні теорії єдиної Європи, сучасні концепції та моделі європейської інтеграції, зародження і становлення європейської єдності;
- особливості європейської демократії та управління у сфері політичного, економічного і соціального прогресу;
- місце України у процесах європейської інтеграції, євроінтеграційні перспективи України;
- особливості європейської соціальної інтеграції;
- моделі соціального партнерства;

уміти:

- визначати тенденції розвитку європейської інтеграції;
- осмислювати проблемні питання розвитку європейської інтеграції;
- виявляти характерні риси окремих складових правової системи ЄС;
- визначати особливості функціонування основних інституцій ЄС;
- аналізувати передумови, фактори і тенденції розширення Європейської спільноти;
- здійснювати моніторинг та оцінку виконання завдань європейської політики інтеграції, зокрема втілення положень Угоди про асоціацію;
- визначати мотиви та стратегічні завдання держави щодо розвитку відносин з ЄС;
- застосовувати в практичній діяльності порівняльний аналіз демократії, захисту прав людини та управління в ЄС;
- представляти отримані результати досліджень європейської демократії та належного врядування, брати участь у вирішенні проблем, пов'язаних з застосуванням європейського досвіду в Україні;
- аналізувати соціальну політику щодо різних груп громадян та соціальних подій;
- виявляти головні проблеми реалізації євроінтеграційних прагнень України.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний матеріал дисципліни структурований у відповідності до наступних тем:

Тема 1. Інституціонально-політичний устрій Європейського Союзу та особливості соціальної інтеграції.

Еволюція ідеї європейської єдності. Етапи європейської інтеграції. Глобалізація і місце ЄС у постмодерній системі міжнародних відносин. Проблеми європейського вибору України: історико-геополітичний.

Тема 2. Основні напрями європейської соціальної політики і соціальний прогрес.

Практика соціального забезпечення та відкритої координації. соціальної політики країн ЄС. Спільні особливості розвитку соціальної політики європейських країн. Класифікація моделей соціальної політики. Кластери соціальної моделі ЄС. Моделі соціальної політики ліберальна (або англосаксонська), континентально-європейська (консервативна) і скандинавська (або соціально-демократична). Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість реалізації в Україні.

Тема 3. Європейські моделі соціального партнерства.

Роль соціального партнерства в соціально-політичній системі європейських країн. Порівняльний аналіз європейських моделей соціального партнерства: британська, німецьке соціальне ринкове господарство, дирижистська модель у Франції, моделі соціального партнерства в Австрії, Нідерландах, Італії, Швеції, Фінляндії. Основні напрями формування спільних партнерських структур в Європі.

Тема 4. Основні напрями соціальної інтеграції. Ринок праці в Європі: основні проблеми, тенденції та перспективи зайнятості.

Основні напрями соціальної інтеграції. Загальний ринок праці і вільне переміщення робочої сили як основа соціальної трудової політики в ЄС. Соціальний захист трудящих-мігрантів країн-членів ЄС та проблеми легалізації в ЄС українських трудових мігрантів. Свобода підприємницької діяльності як основа розвитку європейського бізнесу. Спільна європейська політика і стратегія зайнятості в ЄС: досягнення, проблеми, перспективи.

Тема 5. Європейська політика в галузі освіти та професійної підготовки. Формування Загальноєвропейського простору вищої освіти (ЕНЕА).

Пріоритети ЄС у сфері освіти та молодіжної політики. Болонський процес і формування Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА). Мобільність у сфері освіти та професійної підготовки. Європейські освітні програми. «Освіта впродовж всього життя» (LLL) як пріоритету ЄС у сфері освіти.

Тема 6. Основні напрями європейської соціальної політики щодо поліпшення умов життя і роботи громадян.

Рівень та стандарти якості життя в країнах ЄС як основа добробуту європейських громадян: національний та наднаціональний рівні. Формування спільної європейської політики з поліпшення умов життя і праці громадян ЄС: успіхи та проблеми Європейської соціальної моделі. Соціальний діалог в ЄС та практика соціального захисту громадян у країнах ЄС як функція сучасної соціальної держави. Політика і практика соціальної відповідальності бізнесу в країнах ЄС.

Тема 7. Гендерна політика в Європі.

Проблеми гендерної рівності в ЄС та правові умови їх розв'язання. Формування європейських принципів гендерної рівності в оплаті, зайнятості, професійній підготовці та просуванні по службі. Практика європейських держав у реалізації принципів гендерної рівності.

Тема 8. Європейська політика протидії соціальному виключенню громадян.

Теоретичне пояснення феномену соціального виключення. Основні форми, стратегії та потенційні агенти соціальному виключенню. Сучасна європейська політика запобігання соціальному виключенню: головні засади та правові моменти. Роль «третього сектору» та організацій взаємодопомоги у подоланні соціального виключення.

Тема 9. Основні напрями євроінтеграції у сфері безпеки і охорони здоров'я.

Право на охорону здоров'я в умовах європейської інтеграції. Моделі організації охорони здоров'я в країнах ЄС. Європейський досвід організації страхової медицини. Основні детермінанти здоров'я населення європейських країн.

Тема 10. Етностратегії в Європі та політика мультикультуралізму.

Етностратегії західноєвропейських країн щодо збереження культурної та лінгвістичної самобутності іноетнічних груп. Ідеологія і політика мультикультуралізму. Особливості мультикультуралізму в країнах Європи. Мультикультуралізм для Європи: проблеми і перспективи.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Методологія європейської соціальної політики та соціального партнерства Інституціонально-політичний устрій Європейського Союзу та особливості соціальної інтеграції.	9	2	2	-	-	5
Тема 2. Основні напрями європейської соціальної політики і соціальний прогрес.	7	-	2	-	-	5
Тема 3. Європейські моделі соціального партнерства.	7	2		-	-	5
Тема 4. Основні напрями соціальної інтеграції. Ринок праці в Європі: основні проблеми, тенденції та перспективи зайнятості.	7	-	2	-	-	5
Тема 5. Європейська політика в галузі освіти та професійної підготовки. Формування Загальноєвропейського простору вищої освіти (ЕНЕА).	9	2	2	-	-	5
Тема 6. Основні напрями європейської соціальної політики щодо поліпшення умов життя і роботи громадян.	16	2	4	-	-	10
Тема 7. Гендерна політика в Європі.	5			-	-	5
Тема 8. Європейська політика протидії соціальному виключенню громадян.	9		4	-	-	5
Тема 9. Основні напрями євроінтеграції у сфері безпеки і охорони здоров'я.	7	-	2	-	-	5
Тема 10. Етностратегії в Європі та політика мультикультуралізму.	14	2	2	-	-	10
РАЗОМ:	90	10	20			60

5. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ, ЇХ ТЕМАТИКА ТА ОБСЯГ

№ з/п	Теми практичних занять	Зміст практичних занять	Форма контролю	Години
-------	------------------------	-------------------------	----------------	--------

1	2	3	4	5
1.	Тема 1. Інституціонально-політичний устрій Європейського Союзу та особливості соціальної інтеграції.	1. Еволюція ідеї європейської єдності. 2. Етапи європейської інтеграції. 3. Глобалізація і місце ЄС у постмодерній системі міжнародних відносин. 4. Проблеми європейського вибору України: історико-геополітичний.	Опитування, письмові завдання	2
2.	Тема 2. Основні напрями європейської соціальної політики і соціальний прогрес.	1. Практика соціального забезпечення та відкритої координації соціальної політики країн ЄС. 2. Спільні особливості розвитку соціальної політики європейських країн. 3. Класифікація моделей соціальної політики. Моделі соціальної політики ліберальна (або англосаксонська), континентально-європейська (консервативна) і скандинавська (або соціально-демократична). 4. Кластери соціальної моделі ЄС 5. Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість реалізації в Україні.	Опитування, письмові завдання	2
3.	Тема 4. Основні напрями соціальної інтеграції. Ринок праці в Європі: основні проблеми, тенденції та перспективи зайнятості.	1. Основні напрями соціальної інтеграції 2. Загальний ринок праці і вільне переміщення робочої сили як основа соціальної трудової політики в ЄС. 3. Соціальний захист трудящих-мігрантів країн-членів ЄС та проблеми легалізації в ЄС українських трудових мігрантів. 4. Свобода підприємницької діяльності як основа розвитку європейського бізнесу. 5. Спільна європейська політика і стратегія зайнятості в ЄС: досягнення, проблеми, перспективи.	Опитування, письмові завдання	2
4.	Тема 5. Європейська політика в галузі освіти та професійної підготовки. Формування Загальноєвропейського простору вищої освіти (ЕНЕА).	1. Пріоритети ЄС у сфері освіти та молодіжної політики. 2. Болонський процес і формування Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА). Мобільність у сфері освіти та професійної підготовки. 3. Європейські освітні програми. 4. «Освіта впродовж всього життя» (LLL) як пріоритету ЄС у сфері освіти.	Опитування, письмові завдання	2
5.	Тема 6. Основні напрями європейської соціальної політики щодо поліпшення умов життя і роботи громадян.	1. Рівень та стандарти якості життя в країнах ЄС як основа добробуту європейських громадян: національний та наднаціональний рівні. 2. Формування спільної європейської політики з поліпшення умов життя і праці громадян ЄС: успіхи та проблеми Європейської соціальної моделі. 3. Соціальний діалог в ЄС та практика соціального захисту громадян у країнах ЄС	Опитування, письмові завдання	4

		як функція сучасної соціальної держави. 4. Політика і практика соціальної відповідальності бізнесу в країнах ЄС.		
6.	Тема 8. Європейська політика протидії соціальному виключенню громадян.	1. Теоретичне пояснення феномену соціального виключення. 2. Основні форми, стратегії та потенційні агенти соціальному виключенню. 3. Сучасна європейська політика запобігання соціальному виключенню: головні засади та правові моменти. 4. Роль «третього сектору» та організацій взаємодопомоги у подоланні соціального виключення.	Опитування, письмові завдання	4
7.	Тема 9. Основні напрями євроінтеграції у сфері безпеки і охорони здоров'я.	1. Право на охорону здоров'я в умовах європейської інтеграції. 2. Моделі організації охорони здоров'я в країнах ЄС. 3. Європейський досвід організації страхової медицини. 4. Основні детермінанти здоров'я населення європейських країн.	Опитування, письмові завдання	2
8.	Тема 10. Етностратегії в Європі та політика мультикультуралізму.	1. Етностратегії західноєвропейських країн щодо збереження культурної та лінгвістичної самобутності іноетнічних груп. 2. Ідеологія і політика мультикультуралізму. 3. Особливості мультикультуралізму в країнах Європи. 4. Мультикультуралізм для Європи: проблеми і перспективи.	Опитування, письмові завдання	2
Разом:				20

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів вищої освіти:

- самостійне опрацювання тем дисципліни (в тому числі: підготовка до аудиторних занять, підготовка до контрольних заходів) – 60 год
Усього 60 год.

Звіти про самостійну роботу не надаються. Вивчення відповідного матеріалу перевіряється під час поточного та підсумкового контролю знань, захисту письмової роботи.

Розподіл годин самостійної роботи за темами дисципліни

Тема	Год.
Тема 1. Методологія європейської соціальної політики та соціального партнерства Інституціонально-політичний устрій Європейського Союзу та особливості соціальної інтеграції.	5
Тема 2. Основні напрями європейської соціальної політики і соціальний прогрес.	5
Тема 3. Європейські моделі соціального партнерства.	5
Тема 4. Основні напрями соціальної інтеграції. Ринок праці в Європі: основні проблеми, тенденції та перспективи зайнятості.	5

Тема 5. Європейська політика в галузі освіти та професійної підготовки. Формування Загальноєвропейського простору вищої освіти (ЕНЕА).	5
Тема 6. Основні напрями європейської соціальної політики щодо поліпшення умов життя і роботи громадян.	10
Тема 7. Гендерна політика в Європі.	5
Тема 8. Європейська політика протидії соціальному виключенню громадян.	5
Тема 9. Основні напрями євроінтеграції у сфері безпеки і охорони здоров'я.	5
Тема 10. Етностратегії в Європі та політика мультикультуралізму.	10
<i>Усього годин</i>	<i>60</i>

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Види індивідуальних науково-дослідних завдань (за вибором здобувача вищої освіти):

- 1) підготовка доповіді,
- 2) підготовка презентацій на мультимедійному обладнанні,

Основні вимоги: критичний та креативний аналіз проблеми, для якого необхідним є порівняння існуючих щодо проблеми точок зору та обґрунтування власної позиції.

Технічні вимоги: Доповідь: обсяг – до 15 стор., Індивідуальна письмова робота: обсяг – до 10 стор., Times New Roman, шрифт 12, інтервал 1, список літератури, коректне оформлення посилань, презентація – до 15 слайдів..

Орієнтовні теми доповідей та індивідуальних науково-дослідних завдань

1. Поняття «європейська ідентичність» та спільні європейські цінності.
2. Джерела, принципи та ознаки права ЄС.
3. Європейський парламент в системі органів ЄС.
4. Європейська комісія в системі органів ЄС.
5. Стратегія інтеграції України до ЄС.
6. Хартія Європейського співтовариства про основні соціальні права працівників як основний документ для формування соціальної політики в
7. країнах ЄС.
8. Європейська соціальна хартія як основний документ соціального захисту громадян ЄС.
9. Людська гідність як джерело прав людини в країнах ЄС.
10. Стратегічні напрямки розвитку соціальної політики України та її співвідношення з соціальною політикою ЄС.
11. Британська модель соціального партнерства в умовах конкурентного ринкового середовища.
12. Німецьке соціальне ринкове господарство як ефективна модель соціального партнерства в захисті прав трудящих.
13. Дирижистська модель соціального партнерства у Франції: проблеми взаємодії держави, бізнесу, найманих працівників.
14. Модель «соціальної гармонії» в рамках соціального партнерства в Нідерландах.
15. Особливості розвитку соціально-трудових відносин і соціального партнерства в Італії.
16. Шведська модель соціального партнерства як ефективна модель соціального балансу та соціальної справедливості.
17. Фінська модель соціального партнерства в умовах розвитку інформаційного суспільства.
18. Загальний ринок праці й вільне переміщення робочої сили в країнах ЄС як основа соціальної трудової політики.
19. Соціальний захист трудящих-мігрантів країн-членів ЄС.
20. Свобода підприємницької діяльності в країнах ЄС та підтримка європейського бізнесу.

21. Перспективи європейського ринку праці та стратегії зайнятості в ЄС.
22. Стратегія «Європа-2020»: шляхи розв'язання проблеми зайнятості.
23. Сучасні підходи до визначення змісту підготовки фахівців в рамках Болонського процесу.
24. Політика ЄС щодо професійної підготовки фахівців в умовах побудови «суспільства знань».
25. Якість вищої освіти як пріоритет європейської вищої школи в умовах глобалізації та конкурентного освітнього середовища.
26. Перспективи розвитку Загальноєвропейського простору вищої освіти у Стратегії «Європа-2020».
27. Університетська автономія в Європі.
28. Стандарти якості життя в Європі як основа добробуту громадян країн ЄС.
29. Соціальний діалог в ЄС та система соціального захисту в окремих європейських країнах.
30. Тенденції у змінах якості й рівня життя в ЄС за умов глобалізації та постіндустріального розвитку.
31. Європейська соціальна модель: успіхи й проблеми реалізації.
32. Політика і практика соціальної відповідальності бізнесу в країнах ЄС: досвід для України.
33. Пошуки гендерної симетрії у Швеції.
34. Дискусія про гендерну рівність у країнах ЄС та її результати.
35. Законодавство щодо гендерної рівності в ЄС та механізми його реалізації.
36. Регулювання гендерного складу державних службовців у країнах ЄС.
37. Комплексний підхід до гендерної рівності (gender mainstreaming).
38. Роль держави у забезпеченні гендерної рівності (на прикладі окремих країн ЄС).
39. Право на охорону здоров'я як одне з соціальних прав людини.
40. Проблема міждержавного регулювання права на охорону здоров'я в контексті правового простору ЄС.
41. Вплив європейського права на процеси організації охорони здоров'я в країнах-учасниках ЄС.
42. Надання медичної допомоги за кордоном.
43. Взаємодія фондів охорони здоров'я в регіонах ЄС.
44. Безпека та охорона здоров'я на роботі.
45. Європейський простір свободи, безпеки та правопорядку – новий проект ЄС.
46. Права людини в контексті прав етнонаціональних спільнот.
47. Реалізація права народів на самовизначення в сучасних умовах.
48. Соціальний захист мігрантів в країнах ЄС.
49. Білінгвізм і бікультуралізм в сучасній Європі.
50. Мусульманська спільнота в умовах мультикультуралізму в ЄС.

8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль: опитування під час практичних занять, оцінка якості доповідей, співдоповідей та рефератів, оцінка виконання проектних завдань, виконання і захист ІНДЗ.

Підсумковий контроль – залік.

Якість засвоєння змістових модулів оцінюється за рейтинговою шкалою (національною і шкалою ECTS).

Перелік питань для підсумкового контролю знань:

1. Еволюція ідеї європейської єдності.
2. Етапи європейської інтеграції.
3. Глобалізація і місце ЄС у постмодерній системі міжнародних відносин.
4. Проблеми європейського вибору України: історико-геополітичний контекст.

5. Поняття «європейська ідентичність».
6. Спільні європейські цінності.
7. Джерела, принципи та ознаки права ЄС.
8. Європейський парламент в системі органів ЄС.
9. Європейська комісія в системі органів ЄС.
10. Стратегія інтеграції України до ЄС.
11. Практика соціального забезпечення та відкритої координації соціальної політики країн ЄС.
12. Хартія Європейського співтовариства про основні соціальні права працівників.
13. Хартія основних прав ЄС.
14. Роль соціального партнерства в соціально-політичній системі європейських країн.
15. Основні напрями формування спільних партнерських структур в Європі.
16. Британська модель соціального партнерства.
17. Німецьке соціальне ринкове господарство як ефективна модель соціального партнерства.
18. Дирижистська модель соціального партнерства у Франції: проблеми взаємодії держави, бізнесу, найманих працівників.
19. Особливості розвитку соціального партнерства в Австрії.
20. Особливості розвитку соціального партнерства в Нідерландах.
21. Особливості розвитку соціального партнерства в Італії.
22. Особливості розвитку соціального партнерства в Швеції.
23. Особливості розвитку соціального партнерства в Фінляндії.
24. Загальний ринок праці й вільне переміщення робочої сили.
25. Соціальний захист трудящих-мігрантів.
26. Свобода підприємницької діяльності.
27. Спільна європейська політика і стратегія зайнятості в ЄС.
28. Європейський соціальний фонд.
29. Пріоритети ЄС у сфері освіти та молодіжної політики.
30. Болонський процес і формування Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА)
31. Європейські освітні програми.
32. «Освіта впродовж всього життя» (LLL) як пріоритет ЄС у сфері освіти.
33. Стандарти якості життя в Європі.
34. Формування спільної європейської політики з поліпшення умов життя і праці громадян.
35. Соціальний діалог в ЄС та практика соціального захисту громадян у країнах ЄС.
36. Проблеми гендерної рівності.
37. Формування європейських принципів гендерної рівності в оплаті, зайнятості, професійній підготовці та просуванні по службі.
38. Практика держав Європейського Союзу в забезпеченні гендерної рівності.
39. Основні форми, стратегії та потенційні агенти соціального виключення.
40. Сучасна європейська політика запобігання соціального виключення: головні засади та правові моменти.
41. Роль «третього сектору» та організацій взаємодопомоги у подоланні соціального виключення.
42. Охорона здоров'я як одне з соціальних прав людини.
43. Міжнародно-правові стандарти в галузі охорони здоров'я людини.
44. Право на охорону здоров'я в умовах європейської інтеграції.
45. Моделі організації охорони здоров'я в країнах ЄС.
46. Основні принципи побудови міжетнічних відносин у сучасній Європі.
47. Права людини в контексті прав етнонаціональних спільнот.
48. Етностратегії західноєвропейських країн щодо збереження культурної самобутності іноетнічних груп.
49. Ідеологія і політика мультикультуралізму.
50. Особливості мультикультуралізму в країнах Європи та його майбутнє.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання. Методи стимулювання інтересу і мотивації дослідницької та навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- слайдова презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.

На практичних заняттях застосовуються:

- ситуаційні завдання;
- розгорнута бесіда, доповідь, дискусія;
- «мозковий штурм», парна робота, вирішення проблемних завдань;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп).

10. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролю, є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

- 0% – завдання не виконано;
- 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Оцінювання здобувачів вищої освіти заочної форми навчання відбувається на підставі виконаної і захищеної Індивідуальної письмової роботи, виконання завдань на аудиторних заняттях та заліку.

Шкала оцінювання студентів заочної форми навчання

№	Вид робіт	Кількість балів	Всього
1	Опитування (усне - письмове)	по 10 балів	20
2	Індивідуальна письмова робота	30 балів	40
3	Наукова доповідь	10	10
	Всього		70
	Залік		30

Шкали оцінювання: національна та ECTS

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

Законодавче і нормативно-правове забезпечення

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулюванням криз» від 6 берез. 2008 р. № 137–VI
3. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII.
 1. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 7 серпня 2015 р.
 2. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII.
 3. Європейська хартія регіонального самоврядування: проект, прийнятий у червні 1997 року Конгресом місцевих і регіональних влад Європи // Медіаполіс. 1998. № 3.
 4. Рекомендація № 48 (1998) щодо місцевої та регіональної демократії в Україні. Конгрес місцевих та регіональних влад Європи. V сесія. Страсбург, 26-28 травня 1998 року.
 5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони».
 6. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. - http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/association_agreement/index_uk.htm
 7. Principles of Public Administration for European Neighbourhood Policy countries – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sigmaweb.org/publications/principles-public-administr.
 8. Договор о совместной деятельности в экономической, социальной и культурной сферах и коллективной самообороне (Брюссельский пакт, подписанный 17 марта 1948 г., и измененный Парижским соглашением от 23 октября 1954 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eulaw.edu.ru/documents/legislation/eur_int_law/weu.htm
 9. Договор об учреждении Европейского экономического сообщества от 25 марта 1957 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docs.pravo.ru/document/view/20897669/28480100>
 10. Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників від 09.12.1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_044

Навчально-методичні матеріали

11. Вітте Л. Європейська соціальна модель і соціальна згуртованість: яку роль відіграє ЄС? / Л. Вітте. – К. : Заповіт, 2006. – 44 с.

12. Головащенко О. С. Соціальна правова держава в умовах європейської інтеграції / О. С. Головащенко // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. праць. – Вип. 14. – Х., 2007. – С. 167–173.
13. Головащенко О. С. Щодо моделей соціальної держави / О. С. Головащенко // Проблеми законності : зб. наук. праць. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2009. – Вип. 104. – С. 10–15.
14. Головащенко О. С. Європейський соціальний простір: проблеми формування / О. С. Головащенко, М. Г. Окладна // Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – № 3. – С. 12–14.
15. Гуцель В. Г. Особливості реалізації соціальної функції держав-членів ЄС в умовах розбудови соціального співтовариства ЄС / В. Г. Гуцель // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. праць. – Вип. 8. – Х., 2004. – С. 158–167.
16. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. : В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
17. Діденко Н.Г. Демократія і управління в ЄС: навчальний посібник. Маріуполь, 2016.. 235 с.
18. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. - Т.7: Державне управління в умовах глобальної та європейської інтеграції / наук.-ре. Кол.: І.А.Грицяк (співголова), Ю.П.Сурмін (співголова) та ін.-2011.764 с.
19. Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства: навчально-методичний посібник / Н.Г. Діденко, І.Я. Тодоров, О.Р. Чугріна, О.К. Міхеєва; за заг. ред. Н.Г. Діденко. – Донецьк: ДонДУУ, 2011. – 219 с.
20. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І.А. Грицяка та Д.І. Дзвінчука. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 464 с.
21. Європейська інтеграція: навчальний посібник / за ред.: М.І. Макаренка, Л.І. Хомутенко. К.: Центр учбової літератури, 2015. 344 с.
22. Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства: навчально-методичний посібник// Н.Г.Діденко, І.Я.Тодоров, О.Р.Чугріна, О.К.Міхеєва; за заг. ред.. Н.Г.Діденко. Донецьк: ДонДУУ, 2011.219 с.
23. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України. 2-ге видання. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017 172 с.
24. Мальська М.П. Основи європейської інтеграції : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 320 с.
25. Слюсаренко, К. В. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики і перспективи / Катерина Володимирівна Слюсаренко, Марина Михайлівна Садовенко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 1. – С. 80-90.
26. Соціальна політика і соціальне партнерство в ЄС: довідник / Н.Г.Діденко, І.Я.Тодоров, О.Р.Чугріна, О.К.Міхеєва / за заг. ред.. Н.Г.Діденко-Донецьк: ДонДУУ, 2012. 250 с.
27. Окладна М. Г., Яковюк І. В. Соціальна політика Європейського Союзу: становлення і розвиток. – Х. : ТОВ «Оберіг», 2016. – 40 с. – (Серія «Наукові доповіді», вип. 19).
28. Шутаєва, О. О. Моделі соціальної політики ЄС: основні напрямки трансформації [Електронний ресурс] / О. О. Шутаєва, В. В. Побірченко. – Режим доступу: http://sn-econmanag.crimea.edu/arhiv/2013/uch_26_1econ/shut.pdf.
29. Яковюк І. В. Субсидіарність як принцип взаємовідносин національних держав і Європейського Союзу / І. В. Яковюк // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2004. – № 4. –

30. С. 22–30.

31. Яковюк І. В. Виникнення та розвиток концепції соціальної держави/ І. В. Яковюк // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2001. – № 2. – С. 24–29.
32. Яковюк І. В. Розвиток концепцій соціально-економічних прав як передумова формування соціальної держави / І. В. Яковюк // Проблеми законності : зб. наук. праць. – Х., 1998. – Вип. 35. – С. 22–27
33. Філософсько-психологічні проблеми соціальної взаємодії в системі сучасного управління: **колективна монографія** / за заг. ред. Н.Г.Діденко. Маріуполь:ДонДУУ, 2019. 179 с. Розділи 1,6,7. 6 д.а.

Додаткова література

1. Біла книга. Європейське врядування. Комісія Європейських Співтовариств - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uri.org.ua/load/4-1-0-113>
2. Віднянський С. В. Об'єднана Європа: Від мрії до реальності: Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. ; Ін-т історії НАНУ. Київ, 2009. 376 с.
3. Європейська та євроатлантична інтеграція Transition book 2019
4. Європейський кодекс належної управлінської поведінки [Електронний ресурс]. Люксембург: Офіс офіційних публікацій ЄС, 2005. 13 с.: <http://civic.kmu.gov.ua>
5. Міжнародні відносини та політика держав в умовах глобальних трансформацій: аналіз сучасної політичної думки: монографія / Інститут соціальних наук; Одеський національний університет імені І.І. Мечникова; Колектив авторів, за заг. ред. І.М. Ковалю, О.І. Брусиловської. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2016. 412 с.
6. Співпраця між ЄС та Україною: як зробити Угоду про асоціацію більш дієвою. Аналітичний документ. 2019.
7. Social Policy. A Conceptual and Theoretical Introduction. Edited by M. Lavalette and A. Pratt. Sage publications, London, 2001. – 300 p.
8. Social Class in Europe. An introduction to the European Socio-economic Classification. Edited by David Rode and Eric Harrison. Routledge, Oxton, 2010. –321 p.
9. Social policy. Second edition. Edited by J. Baldock, N.Manning, S. Vickerstaff. Oxford University Press. New York, 2003. – 678 p.
10. Timonen Virpi. Restructuring the Welfare State. Globalization and Social Policy Reform in Finland and Sweden. Edward Elgar Publishing Limited, 2003. –222 p.

Електронні ресурси:

1. Верховна Рада України. – <http://www.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – <http://www.president.gov.ua/>.
3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Офіційний портал законодавства ЄС (в електронному вигляді наявні усі види правових актів ЄС, Офіційний бюлетень ЄС та інша документація: www.eur-lex.europa.eu
5. Офіційний сайт Європейського Союзу // <http://europa.eu/>
6. Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/index_en.htm.
7. Офіційний сайт Євростату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/browse-statistics-by-theme>.
8. Європейський парламент (European Parliament). – <http://www.europarl.europa.eu/>.